

չէ տայ իրեն չարչախան աղբյուրի դուր-
ծակները, բայց յայտնի է, որ մարդիկ յա-
ճան վերադառնալու միջոց այն յատ-
կութիւնները, որոնցից բնաւ դուրի են ին-
քէ փաստ կայ ապացոյցանոց, որ «Հորի-
զոնը» ամենատարածվածն է, մինչև այսօր
ևս մնում է անյայտ Ուրէ թերթի տարած-
ված լինելը ապացոյցով է մշտնջող բա-
ժանորդներով, և այդ դէպքում ամենալա-
յաքի պատասխանն է, որի միջոցով փո-
խադրվում են բաժանորդագրերը Արք. մեզ
հաստատույն յայտնի է, յայտնի է և թիֆ-
լիսի շատ խմբագրութիւններն (նուս, «Ար-
մատ», «Մշակ» և ինչպէս, որոնք նոյնպէս պատմով՝ ստանում
են իրանց բաժանորդագրերը, որ դեկտեմբերի
1-ից սկսած, երբ սկսվում է բաժանորդա-
գրութիւնը, «Մշակը» ինչէ զիջուք, ցական
50—100 բաժանորդագիր է պահում, «Հոր-
իզոնը» հազար 5—10 է ստանում: Սա մի
փաստ է, որ շատ հեշտ է ապացոյցանել
պատասխան գրեթեով և ծանաղագրերով:
Բայց, ի հարկէ, մի թերթ կարող է ինչ-
պէս անում են և ուստ մեհարեւրեակային
թերթերը, տպել շատ և շատ օրինակներ
և ճիշտագործ տարածել յետոյ պարբերա-
կան, թէ ինքն ամենատարածված թեր-
թն է...:

Իսկ թերթի տպիչներն ունենալը և
ամենապարզիկ լինելը պէտք է ապացո-
ցանով նոյնպէս այն բաղադրական հեղինա-
կութեամբ, որ նա ունենում է ընթերցող
հասարակութեան վրայ, երբ նրա կոչելը
արժաւորաւ են դառնում հասարակութեան
մէջ և նրա քարոզները ազդեցութիւն են
գործում ու շօշափելի հետազոտելու արտա-
դրում: Արք. «Հորիզոն» վերաբերմամբ
դու մինչև այսօր այդպիսի ոչ մի ապացոյց
չը տեսնա՞ր: Ի՞նչ մանրէ չես տեսնա՞ր, որ «Հոր-
իզոնը» երբ կոչ է անում որեւէ դրամա-
կան հանգանակութեան համար, հարկերն
և հաղարկը թափելէն, բայց այդպիսի դէպ-
քը «Մշակ» վերջին տարիները կենտրոն մէջ
նոյնիսկ 1905 թիւից յետոյ, յաճախ են եղել:
Վերցնէ՞ք Արաքսայի երկրաշարժի դէպքը,
հայ-թուրքական ընդհարումները դէպքը,
Թիւրքահայաստանի հայ տառապելալիներն
օգնելու դէպքը, դպրոցական ֆոնդի դէպքը և
այլն: «Մշակը» կոչ է արել և տասնեակ հաղա-
րներ, նոյնիսկ հարկեր հազար է հանգանակել
Որովհետեւ հայ ժողովուրդը անպայման հաւատ
է տալով դէպի «Մշակը» և տառնում է, որով-
հետեւ «Մշակը» իր ամբողջ գոյութեան ըն-
թացքում երբեք չէ շարժ չէ գործ դրել հայ
ժողովրդի այդ հաւատը և վստահութիւնը:
Կարող է նոյնը «Հորիզոնը» ասել իր մա-
սին, քանի որ նա իր մէջ ունի «Հայրե-
կեան ֆոնդ» հերոսները բերել կուտակեց-
նեք: Վերցնէ՞ք ամենաթանկ օրինակները
ևս: Նոյնիսկ «Հայրեկեան» հրատարակեց
համադրային յօդուներ: «Մշակը» ողջնեւ
է քարոզիչ: «Հորիզոնը» քաղաքային յայտարա-
րեց, սակայն, չը նայելով որ նա իր օգ-
ուութեան կանչից նաև Հրատարակչական Էն-
կերութիւնը, Սևուց, Միութիւնը և Հայ
Գործիքի Բնկերութիւնը, որոնք նոյնպէս
միջապան նրա քաղաքային, բայց յօդուների
տառապելութիւնը ամենապարտաւոր կերպով
կատարելը, համադրայինը, աշխարհի
բոլոր տեղերում, ուր կան հայեր: Ան-
յայտող տեսնելով «Մշակ» և «Հորիզոն»
բարոյական ազդեցութեան և հեղինակութեան
չափը: Երկրորդ օրինակ: Կաթողիկո-
սը յայտարարեց՝ դպրոցական ֆոնդ ի յա-
նձնապահ ձեռք մը իրականացնելու: Միշտ-
կը՝ ողջունեց և եռանդուն պրօպագանդա
մեղեց: «Հորիզոնը» հրապարակ նետեց գրա-
կան ֆոնդը, որ «Մշակը» համարեց անօթ-

մանակ և ոչ այնքան կարեւոր, ինչպէս դեպ-
քագրանք, այն ձեռք՝ որ նա դրովն էր
Եւ հետևանքն այն կողմ, որ «Հորիզոնը»
չը նայելով դարձեալ որ իրան օգնութեան
կանչից յիշեալ երեք հաստատութիւնները,
որոնք, նրա կարծիքով, հայ մատարակա-
նութեան սիւններն են ներկայացնում, և նոյն
իսկ Մեարդ եպիսկոպոսին — կատարեալ
ֆիսակո կրեց: Երբեք դպրոցական ֆոնդի
հաւաքուց հարկեր հազարներ, իսկ յօդու
գրական ֆոնդի նոյնիսկ ոչ մի հազար բու-
լի: Արք. կարող էր այդպէս պատահել, եթէ
«Հորիզոնը» լինէր ամենատարածված թերթը,
ինչպէս պարզեցնում էր ամենապարտա-
կան: Բայց, որ ուրիշները դատեն ձեր մասին, այլ
ոչ դուք, պարտաւոր հորդոյնականներ:

Այժմ մի քանի խօսք են այն մասին, թէ
երբ «Մշակը» բաժանորդները պակասել են
1905 թիւից ի վեր:
Հանրածանօթ իրողութիւն է, որ հայ
լրագիրը երբեք չէ կարողանում ոչ միայն
լայն բանալ իր թերթը ժախքերի կողմից,
այլ ծայրը ծայրին հասցնել, նոյնիսկ այն
ժամանակ, երբ նա ունի բաղադրելու բո-
ժանորդներ: Որովհետեւ կեանքով այն հաս-
տատուն և միակ շահակտ աղբիւրը, որ
կազմում է լրագիրները ապահովութիւնը և
բաղադրականը, այն է՝ յայտարարութիւնները,
հայ լրագիրը չունի իրական է, որ «Մշակ»
չափն է և պէտք է ունենայ դեֆիցիտ ամեն
տարի, ինչպէս ունեն բոլոր հայ թերթերը:
Բայց, այնու ամենայնիւ, «Մշակը» ամենից
քիչ դեֆիցիտ ունեցողն է և ամենից շատ
բաժանորդ ունեցողները (վարդապետ, տա-
րեկ 10 ք. վարդապետ) և բաժանորդները
թիւը տարեկան անփոփոխ են: Գրեթե Ու-
րուսի ժամանակ նա չունէր 1500 բաժա-
նորդ: Նրա մանրէ յետոյ, նոյն իսկ այլ չըլ-
նում, երբ նա հրապարակել էր միայն թերթն
էր և չունէր մրցակից, բաժանորդներ թիւը
հազար հասնում էր 1600-ի: «Մշակը»
այժմ էր օրական 2400—2600 օրինակ:
Այս վերջին տարիները, երբ հրապարակի
վրա հանդէս եկան բազմաթիւ լրագիրներ,
երբ դաշնակցականները մի ամիսակիտու
արշաւանք սկսեցին «Մշակին» դէմ, ամեն տե-
սակ ներքին և անհեղինակ միջոցներ ձեռք առնել
«Մշակի» տարածումը խափանելու, նոյն
իսկ դեմքով բռնի միջոցներով՝ ցրելներով,
լրագրական աշխատանքի դէմ, կոչ անելով նա-
մակաւորներին, որ «Մշակը» համարեց
չը յանձնեն բաժանորդներին, այլ դուր
մէջ թափեն, սպառնականներ ուղարկելով
մարդկանց՝ «Մշակ» չը ստանալ կրկնում
ենք, չը նայելով նոյն իսկայն միջոցներով,
«Մշակը» այժմ ունի մօտ 2000 բաժանորդ
(տարեկան 10 ք. վարդապետ) և ապովում
է 3000—3200 օրինակ սովորական, իսկ
երբեմն 3500 օրինակ, որ տարածվում է
հատկապէս Կովկասում: Եւ նա երբեք «Հորի-
զոն» նման հարկերներով ճիւղաբար չէ
բաժանում իր գործակալներին միջոցով:

Պարզ է, որ 1905-ից ի վեր, հակառակ
«Հորիզոն» թուրք ցանկութեան, «Մշակը»
բաժանորդներ թիւը ոչ թէ պակասել է,
այլ աճել:

Եթէ «Հորիզոնը» ամենատարածված թերթը
լինէր (բաժանորդներ չէր կորցնէ և ոչ
ձրի տարածելով), ապա նա պէտք է նույնա-
պէս ապահով լինէր, ինչ կը որ նա իր գոյու-
նացը և պահում է բազմապիսի շնորհի մի
կիսակիր թուրքական, որի առաջ լակէյի
դեր է կատարում, կամ դանախան դատա-
պարտելի միջոցներով թէ «Մշակի» գեթի-
ցիտները ծածկվում են յօդուներով կամ
հասարակական նուրբներով—մի հանգա-
մանը, որ «Հորիզոնը» անպատուաբեր է հա-

մարում «Մշակի» համար—այս ընդհակա-
ռակը, ցոյց է տալիս միայն այն մեծ յար-
գանքը և համակրութիւնը, որ ունի դէպի
«Մշակը» հայ ժողովուրդը, որ կամենում է
ապահովել նրա գոյութիւնը նոյն իսկ տուն
գնելով նրա համար Թող «Հորիզոնը» ցոյց
տայ, թէ իր դեֆիցիտներն ևս ծածկվում
են այդպիսի պատուաւոր և յայտնի աղ-
բիւրներով:

Մենք ներդրութիւն ենք խոսքում մեր
ընթերցողներին, որ ստիպված եղանք այս
բացատրութիւնները տալ: Բայց մեզ ստի-
պողն եղաւ «Հորիզոն» անդգամ տասնա-
ութիւնը: Իսկ երբ անդգամ տաւ մէկ իր
սրտի մէջ, թէ չը կայ Աստուծոյ, այսինքն
երբ նա ունակել է անուր սուր ճշար-
տութիւնը, այդ անգամին չը պէտք է ան-
պատասխան թողնել, այլ պէտք է կարկա-
մեցնել նրա լիզուն:

Հ. Ա.

ՄԵՆԻ ԶԵՆԻՔ ՅՈՒՄԱՆԻՏԱՏԻՆ ԵՒ ԵՐԵՎԱՆԻ
ԶԵՆԻՔ ՅՈՒՄԱՆԻՏԱՏԻՆ

Իմ ընկեր Նիկ. Սաթուրեանը իմ «Զայն»
սուր, հայ ազգ. բանասիրական նուիրում
է քանի մի կրթական տարրի Դուստը է, նոյն
իսկ անկարելի է հերքել, որ Թիֆլիսի, Բա-
գուսի և Երևանի մուսուլմանութիւնը անց-
նում է այժմ ամեն մի շափ, որ Կովկասը
բնակիչ է չորացել է, ապառաժ քար է
դարձած հայ հողը, խեղդի և մատուր աշ-
խարհային համար, որ նա անտարբեր է դե-
պի հայի կարիքը: Հարուստեցեք, հարուս-
տեցեք, ինչպէս կարող էք, ինչպէս ներում
է ձեզ ձեր տաղանդը, հարուստեցեք և
Թիֆլիսը, և Բագուսը, և Երևանը: Եւ չէ՛ք շը-
րանց պաշտպանողը, հարուստեցեք և մեռ-
բանեցեք:

Իման...
Միայն ձեր հարուստները և ձեր մարմա-
նները չէ՛նք մեր դժբաղդ ազգի գլխին, ու-
սուր, մէջքին Սիմ Թիֆլիսը, Բագուսը և
Երևանը յիմարացել են, շեղվել են շիտակ
ճանապարհից, չը յիմարանա՞ր մենք ու չը
շեղվե՞նք մեր ճանապարհից և չը կորցնե՞նք
մեր գլուխները:

Պէտք էր մեծ և դանդաղ յուսահատութիւն,
բազմաթիւ ու Սաթուրեանի պէս մի աղիւ-
մարը այսօր դուստներ, թէ Նոր-Նախիջևանը,
Նիկաթերիսը, Կաթիլկաթը ունեն ի-
րանց կարիքները և թող իրանց դարգաց-
ման և ապահովութեան մասին մտածեն,
ձեռք քաշելով Կովկասից...

Ոչ, եղբայր Սաթուրեան, ձեր արժեքը մի
աղանձ է, որ պէտք է հերքել և հարուստեց
այնչափ ուսուց, որչափ արժանի են հա-
րուստները և մարմանը և Կովկասցիներն
իրանց ստան անտարբերութեամբ դէպի մեր
եղիւնք վիճակը:

Ձեր դաստնեղը աղանդ է ցաւալի և
վստահաւոր, աւելի վստահաւոր, քան թէ
Կովկասցիները սխալը:
Ազգը մի ամբողջութիւն է. մի մարմին
և մի հոգի: Կան հայեր, չը կան բաղադրե-
լի, եկատերիսը, Կաթիլկաթը, Նոր-Նախիջևանը,
Կաթիլկաթը, Կան հայեր, միայն հայեր: Յա-
նուկ կըսեն չէ կարելի նրանց բաժանել,
իսկ ինչ մնաց յանուն քաղաքներին...

Իսկապէս ստած, ինչ է ձեր Նիկաթերի-
սը, մեր Նոր-Նախիջևանը, Արմաւիրը
և Կաթիլկաթը:

Գաղութներ, գաղութներ, որ գուցէ մի
50 տարեկան յետոյ՝ հայութեան գերեմա-
նոցին դառնան, ինչպէս Բիշկէկը, Գրի-
բորովսկը, Թեոֆոսը և այլն:

Կասեմ աւելին է Բագուսը, Թիֆլիսը և Ե-
րևանը վաղ թէ ուշ, գուցէ մի հարկը,

երկու հարկը տարուց յետոյ կը դառնան
նոյնպէս հայութեան գերեմանոցներ, թէ և
այդպէս չեն մտածում անապարձ բաղադրե-
լիքը և թիֆլիսցիները:

Հայի ապագան այստեղից չէ, հեռու է,
և մենք միշտ աչքնուր յայտն ենք դէպի չար-
շարժող, տանջվող վեց վրլայթները, մեր
աւետեաց երկրը: Այնտեղ կը բացվի մեր
արքը, այնտեղ մենք կը մնանք ազգ, կը
շատանանք, կը բազմանանք և մի օր—նա
հաւատում են այդ օրին, որովհետեւ զգում
են նրան սրտիս խորքերում—մենք կը
մտենք դարգացած ազգերի կարգը, իրրի
կուտակներն մի տարի: Այդ օրը մենք,
եղբայր Սաթուրեան, չէ՛ք տեսնել, այդ օրը
չեն տեսնել և իմ ու ձեր դասները, գու-
ցէ և թե՛նք: Ինչ փոքր, մեզ համար չէ
մեր արածը և մեր քաշածը, ազգի հաւա-
ք, մեր ազգի, որ այնքան չարշարժվել է,
այնքան խաշվել է, որ արժանի է մեր սի-
րուն և հոգեւորն Բայց քանի որ լուսա-
ղմը դու հեռու է, քանի որ մեք գիշեր
է մեր շուրջը մենք պէտք է պատրաստենք
հայ մշակներ և խնայենք հայ տաղանդը...
Թէ և անտարբեր են և ստանալիս՝ Թիֆ-
լիսը, Բագուսը, Երևանը, թէ և նրանք յիմա-
րացել են և ցելի մէջ են ընկած, ստոր
ցած, բայց թոյլ չը տանք ընկնել մեր տա-
ղանդները: Զարթոնքներ և քաշալիքներ:
Նրանք մեր ժողովան մշակներն են, նրանք
Թիֆլիսցիներն են, բաղադրեցիներն են և ոչ
երևանցիներ. նրանք հայեր են, հայեր՝
սրտերով, գործերով...
Ո՞վ է մեզ վերաւորում, ո՞վ է մեզ բար-
կացնում:

Կուշտ Թիֆլիսը, Կուշտ Բագուսը, Կուշտ
Երևանը, որ մեզ չեն կարողում, չը դիտեն,
չեն ճանաչում, ինչպէս չեն կարողացել, չը
գիտեն և չեն ճանաչում իրանց տաղանդնե-
րին...

Մեղաք մեր այդ տաղանդները, որ ծըն-
վել են Կովկասում...

Գիտե՛ք: արդեօք մենք էլ գիտատեղ մեր
Գամառ-Գաթիլկաթին, մեր Միք. Նալբան-
դեանին...

Ձեռք տու՛ր ինձ Կովկասցիները դրամ՝ ա-
ռախելու ապահովացնելու համար և երկուսի
արձանները կանգնեցնելու համար...

Ոչ, եղբայր, դուք սխալվում եք: ձեր դա-
ւանները աղանդ է. հայութիւնը մի ամ-
բողջութիւն է: Երևան, Թիֆլիս, Բագուս՝
գրանց, քաղաքներ են, պայմանաւոր երե-
ւոյթներ ազդեցիկ տեսակետից...

Ու՛ր է հեռաբացում, որ Գամառ-Գաթիլ-
կան նոր-նախիջևանցիներ, իսկ Գաթիլ-
Սուրբուհանը Թիֆլիսցիներ: Նրանք մերն են,
հայեր են, ու այսքանը բաւական է...

Եւ բոլոր հայ գրողները, վստակաւոր-
ները, գրողները մերն են. նրանք այն
մշակներն են, որոնք շնորհով մեր վեց
վրլայթները բաւազէ՛մ կը մտնեն, իսա-
կապէս չը չենայ մի արեւոյդ կը ծագի...

Ապահովեցե՛ք ձեր տեղական հաստատու-
թիւնները, բայց այդ ձեր աշխատանքը թող
երբեք պատուական չը լինի փակել աչքները
և չը տեսնել հայ իրականութիւնը և կղզիա-
ցի նրանց, իրրի տեղերին, և նայել
մնացեալ հայերի վրա իրրի մուրացկան
գործիքներին: Վրա Դա կը լինի մի վստա-
հաւոր և անսովոր սխալ և մարտկելով Թիֆ-
լիսը, Բագուսը և Երևանը, մտածելով միայն
և միայն ձեր հաստատութիւնները մասին՝
գուցէ ուրաքան կը լինէ՛ք հայութիւնը, այն
ամբողջութիւնը, որից դուք, եղբայր Սա-
թուրեան, ոչ մեզ և ոչ ձեզ չը կայ և չը
նեղել չէ փրկելիքներ...

Մարտկեցե՛ք անհատներին, հարուստնե-
րին:

Թե. դրամը յօդուած մը, ուր այդ մեծ
հայուն իրը հանձնարել զիւրանալէս կարո-
ւանալէս իրերը: Նրանցով ինչպէս ինչպէս
բաղվել ցոյց կը տրուէ ամենէն սե գոյ-
ներով, իրի իր ազգով երբեք չհետաքը-
րուած օտարմանը ու երանք, իր մոյլ
միջոցներով վրլայթներ հարստութիւն մը
գիշած վրլայթներ բաւազէ՛մ: Հակառակ
անտեսութեանը վրլայթները անհոգեւոր
բարեկրթութեան են, և ատոր մէջ արժանիք
զիւրաւորապէս հայոցն է. սխալ է ունան
կարծիքը՝ թէ ուսու կատարելութիւնը րո-
պէն պահանջներուն համար, ըստ իր
հայերուն յանկարծ փոխել իր գրքերը և
շարժելը: քաղաքականութեան մը հետեւել
պէտք տեսաւ, հայեր են, կարգ մը հայեր,
թէ Կ. Պոլսը, Թիֆլիսը, Երևանը, Պետեր-
բուրգը և այլուր, որ երկու-երեք տարե-
ի վեր աշխատեցան, շնոր թափեցին այդ
հայ-ուսու մերձեցումը յաւալ բերելու և
յաւազեցան Լեւոնտիստեան հայ մամու-
լին մէջ, ինչպէս և Կ. Պոլսոյ հայ թերթե-
րուն մէջ, ստանդարտ միջոցներ օգտագո-
րանքներով վերջ գտած է. կան կարծիքի
բարեբերութիւններ, կան վրլայթներ: Եր-
անը (անհոգեւոր, որ ազգ մը ամենով ամեն
ընտել մէջ նոյն ձեւով մտածել), բայց վրլայթ
զերբեք անհոգեւոր, որոնց վրա հոս չեմ
ուզեր ծանախել: պիտի ըսեմ միայն, որ
այդ պատճառներուն պիտակներին մի
այն է, որ, օսմանս ստանալութեան հետ
հաստատումը հայկական շարժման վարչ-
կութիւնը անհոգեւոր մտածում է: Պոլսի կամ
Թիֆլիսի վրա կը լինի քաղաքային գաղութ
մէջ մտան, և անհոգեւոր վրա իրական պայ-
մանները մտնել տեսնելով ըստ այնմ խ-
րենց մտայնութիւնը հաստատեցաւ: Իրենց
ազդեցիկ հասարակութիւնն ու միջավայ-
րան և աւելի ողջամիտ ու պատմական
դարձան: Եւ իրենց ալ ազդեցին հասարա-
կութեան վրայ և զայն աւելի և
ուսուցան, աւելի ողբերգով ու շար-
ժում դարձեցին Դարձեալ, ստանալութեան
թիւն հաստատումը ի վեր, Կովկասի և
Թիֆլիսի երկու հայ հաստատութիւններ
յարաբերութիւններն աւելի ազատ լլայթով
երկուսը իրար աւելի մօտէն ծանցան և
իրարու վրա ազդեցին, իրարու աշխու-
ղեցին: Եւ իրենց ալ համարեցին և հայկական
ընդհանուր կեանքը մեծապէս օգտուեցաւ
ատկից, ճանաչեաւ ու կանոնաւորեցաւ:

Անտրոյալ է, որ այս վերջին ատեն
հեռ մի հայտնի նուիրումը մեր ազգա-
յին գործունէութիւնը եղաւ այնքան կար-
գաւոր, համարալի, գործնական ու ճանաչ-
կան: Երբեք չէր եղած. ան թաւալեցաւ
երեք կենտրոններու շուրջ, Կ. Պոլսը, Եր-

բին, անտարբերներին, մեր թշնամիներին,
բայց մի թեք ազգի հալալ ճակատին և մի
խիճեց նրա գլխին:

Ասացե՛ք ձեզ էլ նա հոգեւոր է, ծանր է
չնչում, հեռու է. կարօտ է ձեր խելքին, ձեր
հոգսին, ձեր օգնութեանը, այլ ոչ ստանա-
սիրտ անտարբերութեան և մարտկերին...

«Մենք էլ ունենք հաստատութիւններ, մենք
էլ ունենք մեր կարիքները, թող Կովկասը
ինքը հոգալ իր մասին» ասելը այժմ, երբ
կուշտ Կովկասը այնքան ստորացել է, որ
կարծես ժխտում է իր հայ լինելը, ծանր
յանցանք է և վստահաւոր աղանդ ազգի գո-
րծիւնն տեսնելից:

Զգուշացե՛ք:

Ուրիշները ստորութիւն մեզ ևս իրա-
ւունք չէ տալիս ստորանալու:

Նայե՛ք հեռուն, նայե՛ք արդար, բարձ-
րանցք մտով և հոգով, որ բարձրացնե՛ք
և կովկասցիներին:

Եւ մենք կը բարձրացնենք նրանց, մեր
օրինակը և աշխատանքը ապարդիւն չեն:

Անա ինչու Նիկ. Սաթուրեանի հայրցին՝
«Միքիլ» բարեկամ պ. Զախրիան, արեօք
չէ՞ք յուսահատվել դու ևս. արեօք էլ յոյս
չէ տա՞ծում, որ մեր հարուստ Թիֆլիսը,
Բագուսը երբեք չը ցնցվեն և գոնէ որոշ
չափով կը նպաստեն ազգային-կուտակա-
կան հիմնարկութիւններին:

Եւ պատասխանում եմ խղճիս ձայնով—
ոչ, ոչ և դարձեալ ոչ:

Մենք չենք յուսահատվել և երբեք չենք
յուսահատվել:

Գր. Զախրիան

ՍԱԴԻՐԱՎ ԿՈՒՍՈՒՆԵԱՆ

